

Vergaderjaar 2024–2025

25 424

Geestelijke gezondheidszorg

Nr. 721

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2024

Met deze brief informeer ik zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer over de voortgang van het rijksbeleid suïcidepreventie. In deze brief geef ik, zoals jaarlijks gebruikelijk is, een toelichting op de voortgang van uitvoering van de derde landelijke agenda suïcidepreventie. Tot slot ga ik kort in op de stand van zaken van de wet Integrale suïcidepreventie.

Niemand mag in zo'n uitzichtloze situatie belanden dat suïcide de enige uitweg lijkt. Toch komt het helaas nog vaak voor. Er zijn gemiddeld 5 suïcides per dag. In 2023 zijn 1.862 mensen als gevolg van suïcides overleden en volgens Stichting 113 Zelfmoordpreventie (hierna: de Stichting) raakt dit ongeveer 250.000 nabestaanden. In de afgelopen 10 jaar is het totaal aantal suïcides stabiel gebleven. We zien tegelijkertijd daarin wel een toename bij bepaalde groepen, vooral bij jongvolwassenen. Deze groep heeft in de aanpak dan ook extra aandacht gekregen.

Het is van belang om zo veel mogelijk te voorkomen dat mentale problemen ontstaan en dusdanig verergeren dat ze uiteindelijk leiden tot suïcidale gedachten. De aanpak van mentale gezondheid en het verbeteren van mentale weerbaarheid zal ik verder uitwerken in de Werkagenda Mentale Gezondheid en GGZ, die uw Kamer in 2025 ontvangt. Naast inzet op het versterken van de mentale gezondheid is en blijft een specifieke aanpak gericht op suïcidepreventie van belang. De nieuwe wet, in combinatie met de aankomende vierde landelijke agenda, moet gaan bijdragen aan het verlagen van het aantal suïcidepogingen en suïcides.

Landelijke Agenda Suïcidepreventie

De huidige derde Landelijke Agenda Suïcidepreventie (hierna: derde Agenda) zet al in op het verminderen van het aantal suïcides in Nederland. De Stichting coördineert deze derde Agenda en voert deze samen met relevante stakeholders uit. Deze Agenda is in 2021 gestart en loopt tot en met 2025. Er hebben zich in de tussentijd ruim 50 partijen en

zes departementen bij deze Agenda aangesloten. Alle betrokkenen maken inmiddels drie jaar deel uit van de brede beweging die «Samen Minder Suïcide» is gaan heten.

Landelijke agenda suïcidepreventie: een selectie van projecten

De Agenda bestaat uit een zevental pijlers. Vanuit elk van deze pijlers worden projecten uitgewerkt die bijdragen aan het versterken van suïcidepreventie in de verschillende domeinen. Onderstaand heb ik per pijler een project uitgelicht. In de bijlage is een uitgebreider overzicht van de stand van zaken van de Agenda opgenomen.

1. Durven en leren praten over suïcides
Vanuit deze pijler is de landelijke publiekscampagne «1K Z1E J3» gestart. Het doel van deze campagne is het taboe op praten over zelfdoding weg te nemen en mensen met suïcidale gedachten en hun omgeving te stimuleren het spannende maar belangrijke gesprek over zelfdoding aan te gaan. Praten is cruciaal voor mensen met suïcidale gedachten. Het kan enorm opluchten en het begin zijn van een oplossing.
2. Professional opleiden, bijscholen en toerusten
Om professionals handelingsperspectief te bieden is lesmateriaal over suïcidepreventie ontwikkeld. Dit lesmateriaal is opgeleverd voor de opleidingen voor ggz-psychologen, klinisch psychologen, klinisch neuropsychologen en psychotherapeuten. De implementatie van dit lesmateriaal is van start gegaan.
3. Suïcidepreventie in de wijk verstevigen
Deze pijler stimuleert het inzetten van ervaringsdeskundigen bij suïcidepreventie en hoe je hen het beste kunt betrekken bij suïcidepreventie. Het opgerichte netwerk Ervaringsdeskundigheid agendeert de inzet van ervaringsdeskundigen en leidt ervaringsdeskundigen op, zodat zij goed ingezet kunnen worden.
4. Aanpak gericht op middelbare scholen en het middelbare beroepsonderwijs
Het programma STORM¹ wordt vanuit de landelijke agenda stapsgewijs uitgebreid naar meerdere regio's om op die manier een groter bereik aan jongeren te creëren. STORM heeft als doel om depressieve klachten te verminderen, het risico op suïcide te verkleinen en mentale gezondheid te verbeteren. De regio's Eindhoven, De Kempen en Friesland zijn van start gegaan met de implementatie van de STORM-aanpak. Regio Drenthe startte in september met een pilot.
5. Veiligheid en effectiviteit van zorg verbeteren
Om professionals te ondersteunen in het signaleren, bespreken en behandelen van mensen met suïcidale gedachten is de Toolkit Suïcidepreventie voor ggz-professionals beschikbaar gekomen. Vijf ggz-instellingen zijn gestart met een – op de Toolkit gebaseerde – behandelroute voor suïcidaliteit. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg voor cliënten met suïcidaliteit verbeterd en de kennis rondom suïcidepreventie in ggz-instellingen vergroot.
6. Barrières opwerpen voor de beschikbaarheid van dodelijke middelen
Om het aantal suïcides te verminderen is het ook van belang om te kijken naar de middelen en omstandigheden die het mogelijk maken om suïcides te plegen. Denk dan aan bouwveiligheid, verkrijgbaarheid en veilig omgaan met dodelijke middelen en de risico's van sociale media. In het kader van die laatste is dit jaar de #Chatsafe campagne gestart, die handvatten voor jongeren biedt om veilig online te communiceren over suïcidaliteit.
7. Opzet van een landelijk lerend systeem

¹ Strong Teens and Resilient Minds.

De verhalen van nabestaanden vormen een belangrijk onderdeel in het onderzoek naar suïcidepreventie. Er is gestart met een onderzoeksmethode «psychosociale autopsie», waarbij nabestaanden een vragenlijst kunnen invullen over doorslaggevende factoren in de zelfdoding van hun dierbare. Tevens worden nabestaanden van recente suïcides geïnterviewd. Met de informatie die hieruit beschikbaar komt, kan de preventie van zelfdoding worden verbeterd.

Zoals ik al in de aanleiding aangaf, wordt extra ingezet op de risicogroep jongvolwassenen (20–30 jaar). Dit vanwege het feit dat suïcide doodsoorzaak nummer één is onder deze doelgroep. In maart 2024 is dan ook een project gestart waarmee wordt ingezet op het bereiken van jongvolwassenen en hun omgeving. De ontwikkeling die we hebben gezien is dat er 90 organisaties zijn die inzetten op acties rondom jongvolwassenen. Het project zet verder in op het herhalen van de campagne 1KZ1EJ3 voor jongvolwassenen. Ook worden trainingen georganiseerd en aangeboden voor mensen in de omgeving van jongvolwassenen. Deze staan voor najaar 2024 en eerste kwartaal 2025 gepland. Zo blijft er ook in 2025 extra aandacht voor deze risicogroep.

Vierde Landelijke Agenda

Zoals hierboven is aangegeven, loopt de huidige agenda tot en met 2025. Om vanaf 2026 te komen tot een breed gedragen volgende landelijke agenda is de Stichting in september 2024 gestart met gesprekken met sleutelorganisaties en stakeholders. De Stichting haalt door middel van interviews, toekomstsessies en een breed uitgezette vragenlijst ideeën op. In 2026 moet de volgende Landelijke Agenda starten.

Wet Integrale suïcide preventie

Met deze brief markeer ik ook een nieuwe fase in het landelijke beleid voor suïcidepreventie: er is een wettelijke basis om integrale suïcidepreventie op landelijk en lokaal niveau te ontwikkelen. Om de wet uit te kunnen voeren zijn structurele middelen gevonden om op die manier samen te werken aan de ambitie «minder suïcides in Nederland». Op 26 juni 2024 is de wet Integrale suïcidepreventie gepubliceerd in het Staatsblad.² De wet treedt naar verwachting op 1 juli 2025 in werking. Onderstaand wordt u meegenomen in de acties die nodig zijn voor de inwerkingtreding. Ik doe dit langs de in de wet opgenomen elementen.

1. Landelijk beleid

Suïcidepreventie is niet alleen een verantwoordelijkheid van het VWS-domein, maar ook van andere domeinen. Ik denk dan aan de agrarische sector, het spoor en ook de overheid als werkgever van haar ministeries en (geüniformeerde) diensten. Dit integrale denken wordt door de wet ondersteund en de uitwerking gaat een plek krijgen in de volgende landelijke nota gezondheidsbeleid (hierna: landelijke nota). Ik zie het als mijn taak om met mijn collega's in het kabinet samen te werken en daarover afspraken te maken. Daarnaast wordt in de komende maanden op basis van een nog vorm te geven implementatieplan toegewerkt naar een gedragen inwerkingtreding van de wet.

² Stb. 2024, nr. 189 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl).

2. Lokaal beleid

Uit de landelijke nota vloeit voort dat gemeenten ook integrale suïcidepreventie moeten gaan vormgeven. Voor hen is dit een nieuwe taakopdracht. Zij geven dit vorm via de eigen gemeentelijke nota gezondheidsbeleid. Voor deze nieuwe taak is € 10 miljoen per jaar structureel beschikbaar. Ik ben met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in gesprek over de manier waarop dit budget aan gemeenten wordt uitgekeerd. Daarnaast voert de VNG momenteel een impactanalyse uit die inzicht moet geven in de uitvoerbaarheid en de impact van de gewijzigde regelgeving op de gemeentelijke organisaties. De impactanalyse gaat aanbevelingen geven voor een succesvolle implementatie van de gewijzigde regelgeving bij gemeenten. De VNG heeft laten weten haar advies eind 2024 vast te stellen en aan mij toe te sturen. Een inhoudelijke reactie op dit advies ontvangt u in het eerste kwartaal 2025.

3. Hulplijn

In de wet wordt het bestaan van een gratis 24-uurs-hulplijn vastgelegd. Er is al een hulplijn die door de Stichting wordt uitgevoerd. Dit blijft vooralsnog ongewijzigd. Het is al mogelijk om deze hulplijn gratis te bellen via nummer 0800-0113. Daarnaast moet ook het nummer 113 voor iedereen gratis te bellen zijn. Daartoe wordt door het kabinet ingezet op het juridisch vastleggen van een retailtarief (het tarief dat een beller betaalt aan zijn provider) van 0 (nul) voor oproepen naar het nummer 113. Hiertoe zal het nummerplan worden gewijzigd, welk besluit eerder met uw Kamer is gedeeld³. Uw Kamer wordt geïnformeerd zodra de regelgeving (nummerplan) is gewijzigd.

4. Lagere regelgeving

De wet vereist dat bij algemene maatregel van bestuur (hierna: AMvB) regels worden gesteld omtrent het landelijke integrale suïcidepreventiebeleid, waaronder regels over de inhoud en de wijze van totstandkoming. In de AMvB worden de landelijke agenda suïcidepreventie, de communicatiestrategie en het onderzoeksprogramma uitgewerkt. Het proces om tot een AMvB te komen is in gang gezet en voor het einde van het jaar start de internetconsultatie. Hierna wordt de AMvB – conform eerder gedane toezegging – met uw Kamer gedeeld en voor advies voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Voor de AMvB is jaarlijks € 6 miljoen beschikbaar. Vanuit dit budget dienen de landelijke agenda, het onderzoeksprogramma en de communicatiestrategie te worden gefinancierd. Ik heb de volgende verdeling voor ogen:

- Landelijke agenda en communicatiestrategie: € 5 miljoen
- Onderzoeksprogramma: € 1 miljoen

Onderzoeksprogramma

In de AMvB is het ontwikkelen van een onderzoeksprogramma één van de uit te werken instrumenten. Dit onderdeel van de wet sluit aan bij het gestarte ZonMw programma suïcidepreventie 2023–2025. Doel van dit programma is het aantal suïcidepogingen en suïcides in Nederland terug te dringen door het stimuleren van implementatieonderzoek, de ontwikkeling van kennisnetwerken suïcidepreventie ggz en suïcidepreventie in het maatschappelijk domein. Afgelopen juli is één project gehonoreerd dat zich richt op suïcidepreventie in het maatschappelijk domein. Dit

³ Kamerstukken II 2023–2024, 25 424, nr. 710.

najaar is de subsidieoproep voor een kennisnetwerk gericht op suïcidepreventie in de zorg opnieuw opengesteld.

Tot slot

In de Wet integrale suïcidepreventie is opgenomen dat ik mij jaarlijks, samen met de betrokken ministeries, over de voortgang van integrale suïcidepreventie aan uw Kamer verantwoord. De onderdelen uit de wet – waar onder de landelijke nota – zullen daarin leidend zijn. Ik zeg uw Kamer toe dat ik u deze rapportage voor het einde van elk jaar toestuur.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans